

КОРИГУВАННЯ ПОЗИЦІЙ У МОТИВАЦІЇ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

В роботі розглянута мотивація підприємств на основі поєднання розробок про ефективність як найкращу позицію серед інших суб'єктів та їх норми прибутковості. На основі коригування позицій визначено середню мотиваційну норму прибутку.

Ключові слова: мотивація, економічна діяльність, норма прибутку, база нарахування, ефективність.

А. А. SAKHNO

Vinnitsya University of Economy and Finance, Vinnitsa, Ukraine

ADJUSTMENT OF MOTIVATION POSITIONS IN ENGINEERING ENTERPRISES

The article is to adjust position of machine-building enterprises of Vinnytsia region under the influence of factors of motivation of economic activity on an example of manufacturing machines and equipment not imposed on other groups. Motivation economic activity building enterprises should be considered in two aspects. First, as an entity that earns income for the entrepreneur provides pay staff for their work. Secondly, as a subject that has a role in the industry through the positioning of other companies. It is important to find ways correcting performance indicators for their functioning such an option that will provide the most optimal way to achieve efficiency in the business space. Based on the activity of 14 engineering enterprises of Vinnytsia region for the production of machinery and equipment not imposed on other groups held their position and adjusting the estimated average rate of profit motivation.

Keywords: motivation economic activity rate of return calculation base, efficiency.

Постановка проблеми

Мотивація економічної діяльності машинобудівних підприємств повинна розглядатися у двох аспектах. По-перше, як суб'єкта, що заробляє прибуток для підприємця, забезпечує оплату праці персоналу за виконану роботу. По-друге, як суб'єкта, що має певну роль у галузі через систему позиціонування серед інших підприємств. Важливо знайти можливості корегування показників діяльності підприємств для отримання такого варіанту їх функціонування, що забезпечить найбільш оптимальний шлях досягнення ефективності у підприємницькому просторі.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Підприємство здатне перемогти на ринку у випадку досягнення прибутку, однак в умовах гіперконкуренції постає питання мотивації їх діяльності через позиціонування. Можливість визначення свого місця у галузі через розрахунок позиції серед підприємств, що здійснюють аналогічну діяльність дозволяє застосовувати підходи відомих закордонних вчених: Arocena P., Charnes A., Fare R., Farrell M.J., Jamasb T., Pollitt M., Timothy Coelli та інші. Дослідження цих науковців стосуються використання методів аналізу ефективності в процесі регуляторної діяльності, а тому деякі їх положення можна застосувати і для промислових галузей економіки.

Формування цілі статті

Метою статті є коригування позицій машинобудівних підприємств Вінницької області під впливом чинників їх мотивації економічної діяльності на прикладі виробництва машин і устаткування, не введених в інші угруповання.

Виклад основного матеріалу дослідження

Вінницька область є аграрно-промисловим регіоном України, а тому із всіх видів діяльності у галузі машинобудування найбільш поширеною є виробництво машин і устаткування, не введених в інші угруповання. За даними Головного управління статистики у Вінницькій області за 2014 рік, підприємств, що здійснюють діяльність у цій сфері нараховується 15 одиниць. Якщо враховувати підприємства для яких вищенаведений вид діяльності не є основним, то таких суб'єктів набагато більше.

У табл. 1 наведена вибірка по результатах діяльності 14 машинобудівних підприємств Вінницької області з виробництва машин і устаткування, не введених в інші угруповання. Таблиця складена на основі фінансових звітностей – форма №1 (баланс підприємства) та форма №2 (звіт про фінансові результати).

Для підприємств, що регулюються державою, регулюючий орган встановлює норму прибутку

$$\sum_{i=1}^N P_i Q_i = \text{Витрати} + s(\text{RB}), \quad (1)$$

де P_i – ціна (тариф) на i -у послугу;

Q_i – обсяг i -ї послуги;

S – дозволена регулятором «справедлива» норма прибутку на капітал;

RB – база нарахування або розмір інвестицій підприємства, що регулюється.

Формулу (1) можна перетворити для визначення мотиваційної норми прибутку для машинобудівних підприємств. Необхідно розраховувати не дозовану регулятором норму прибутку як у формулі (1), а мотиваційну норму прибутку. Мотиваційна норма прибутку – це рівень стимулювання підприємств з можливих варіантів позиціонування для отримання прибутку. Вона розраховується як відношення валового прибутку до бази нарахування. Усі інші параметри мають наступний зміст: $P_i Q_i$ – чистий дохід від реалізації продукції, RB – база нарахування (залишкова вартість основних засобів + оборотні активи), $витрати$ – собівартість продукції.

Таблиця 1

Характеристика результатів діяльності машинобудівних підприємств Вінницької області за 2014 рік, тис. грн.

Підприємство	База нарахування	Чистий дохід від реалізації продукції	Собівартість реалізованої продукції	Валовий прибуток (збиток)	Чистий прибуток (збиток)
1. ПАТ «Хмільниксільмаш»	12736,0	5929,0	5350,0	579,0	-1407,0
2. ПрАТ «Вінницький завод «Будмаш»	3011,0	1859,0	2503,0	-644	-2708,0
3. ПАТ «Барський машинобудівний завод»	50271,0	96084,0	80275,0	15809,0	3695,0
4. ПрАТ «Калинівський машинобудівний завод»	34611,0	49586,0	40367,0	9219,0	4940,0
5. ПрАТ «Вінницький дослідний завод»	51624,0	16579,0	14870,0	1709,0	4179,0
6. ВАТ «Калинівський ремонтно-механічний завод»	792,0	480,0	237,0	243	-118,0
7. ПрАТ «Вороновицьке СП «Агромаш»	845,7	3,3	-	3,3	-55,5
8. ПАТ Калинівське РП «Агромаш»	2766,0	3078,0	3035,0	43,0	-164,0
9. ВАТ «Чечельницьке РП «Агромаш»	2295,0	60,0	8,0	52,0	-167,0
10. ПАТ «Вінницьке СП «Ремтехсільмаш»	1943,0	853,0	288,0	565,0	101,0
11. ПрАТ «Автоелектроапаратура»	46513,0	6811,0	8190,0	-1379,0	462,0
12. ПАТ «Вінницявгоспецобладнання»	1162,0	402,0	349,0	53,0	12,0
13. ПАТ «Могилів-Подільський машинобудівний» завод ім. С. М. Кірова	59529	28364,0	21552,0	6812,0	-6912,0
14. ПрАТ «Геракл»	488,8	194,3	189,1	5,2	-24,3

Найбільш легко розрахувати за існуючими методами зміну бази нарахування та норми прибутку [1]. Однак, щоб скоригувати позиції, необхідно на першому етапі визначити ефективні та неефективні підприємства за співвідношеннями витрат на оплату праці (L) та капіталу (K – основні засоби) до чистого доходу від реалізації продукції за методом Фаррелла (Y) [2] (табл. 2).

На основі табл. 2 можна зробити аналіз ефективності машинобудівних підприємств Вінницької області (рис. 1).

Лінія ефективності складається з позицій: 11-10-5-8-3-14. Це технічно ефективні підприємства, тому їх коефіцієнт ефективності дорівнює 1. Усі інші підприємства технічно неефективні. Величина неефективності – довжина відрізка від перетину ліній 0-13, 0-2, 0-12, 0-1, 0-6, 0-4 з лінією ефективності до точок відповідно 13, 2, 12, 1, 6, 4. Таким чином, найбільш технічно ефективним серед неефективних підприємств є ПАТ «Вінницявгоспецобладнання» (87,5%).

AA1 – лінія співвідношення факторів виробництва, а тому ефективність факторів виробництва – це відношення відстаней: 0-лінія факторів виробництва до 0-лінії ефективності. Повна ефективність – добуток двох перших показників ефективності. Таким чином, найбільш ефективним підприємством є ПрАТ

«Калинівський машинобудівний завод» (74,25%) (табл. 2). Слід зазначити, що підприємства ПрАТ «Вороновицьке СП «Агромаш» та ВАТ «Чечельницьке РП «Агромаш» навіть не включені у рис. 1, оскільки розрахунки (L/Y та K/Y) показали результати, що з точки зору ефективності не впливають на позиції інших підприємств. Для таких суб'єктів виробництво продукції не є мотивацією. Позиції підприємств 2 та 11 характеризують мотивацію на збиток від діяльності, причому ПрАТ «Автоелектроапаратура» маючи у підсумку чистий прибуток мотивоване на позиціонування за рахунок інших операцій.

Другим етапом є коригування лінії ефективності виходячи із можливостей позиціонування неефективних підприємств (рис. 2).

Нова лінія ефективності складається з позицій: 10-5-8-3-4. Принципи побудови цієї лінії наступні:

- Скориговані позиції підприємств, що не є мотивуючими для неефективних. Виходячи з рис. 1 такими є ПрАТ «Автоелектроапаратура» та ПрАТ «Геракл». Їх розташування не створює мотивацію, однак вони потребують мотивації, оскільки валовий та чистий прибуток відповідно є від'ємними. Особливість полягає у тому, щоб «нові» неефективні підприємства були мотивовані показниками підприємств позицій 10-5 та 3-4.

- Введення прибуткових підприємств, що мають найкращу позицію. Найкращими позиціями є позиції тих підприємств, у яких рівень ефективності більше 50%. Згідно з табл. 2, найкращі позиції має ПрАТ «Калинівський машинобудівний завод» повна ефективність якого складає 74,25%, а мотиваційна норма прибутку одна з найбільших серед досліджуваних підприємств – 30,68%.

Таблиця 2

Показники ефективності діяльності машинобудівних підприємств Вінницької області за 2014 рік

Підприємство	L / Y	K / Y	Технічна ефективність	Ефективність факторів виробництва	Повна економічна ефективність	Мотиваційна норма прибутку, %
1. ПАТ «Хмільниксільмаш»	0,3	0,82	0,46	0,65	0,299	4,55
2. ПрАТ «Вінницький завод «Будмаш»	0,32	1,25	0,44	0,53	0,2332	-21,39
3. ПАТ «Барський машинобудівний завод»	0,14	0,11	1,0	1,0	1,0	31,45
4. ПрАТ «Калинівський машинобудівний завод»	0,18	0,17	0,75	0,99	0,7425	26,64
5. ПрАТ «Вінницький дослідний завод»	0,14	0,92	1,0	0,41	0,41	3,31
6. ВАТ «Калинівський ремонтно-механічний завод»	0,38	0,97	0,37	0,67	0,2479	30,68
7. ПрАТ «Вороновицьке СП «Агромаш»	3,1	223,2	е.н.з.	е.н.з.	е.н.з.	0,39
8. ПАТ Калинівське РП «Агромаш»	0,14	0,31	1	0,73	0,73	1,55
9. ВАТ «Чечельницьке РП «Агромаш»	4,0	18,9	е.н.з.	е.н.з.	е.н.з.	2,26
10. ПАТ «Вінницьке СП «Ремтехсільмаш»	0,16	1,3	1	0,29	0,29	29,08
11. ПрАТ «Автоелектроапаратура»	0,24	2,25	1	0,18	0,18	-2,96
12. ПАТ «Вінницявтоспецобладнання»	0,16	0,56	0,875	0,57	0,49875	4,56
13. ПАТ «Могилів-Подільський машинобудівний» завод ім. С. М. Кірова	0,26	1,72	0,55	0,41	0,2255	11,44
14. ПрАТ «Геракл»	0,46	0,01	1	0,36	0,36	1,06

Таким чином, можна зробити висновок, що скоригована лінія ефективності (рис. 2) є найбільш сприятливим варіантом мотивації для аналізованих підприємств, тому на третьому етапі можна вирахувати по підприємствах, що склали цю лінію середню мотиваційну норму прибутку. Вона дорівнює 18,406%.

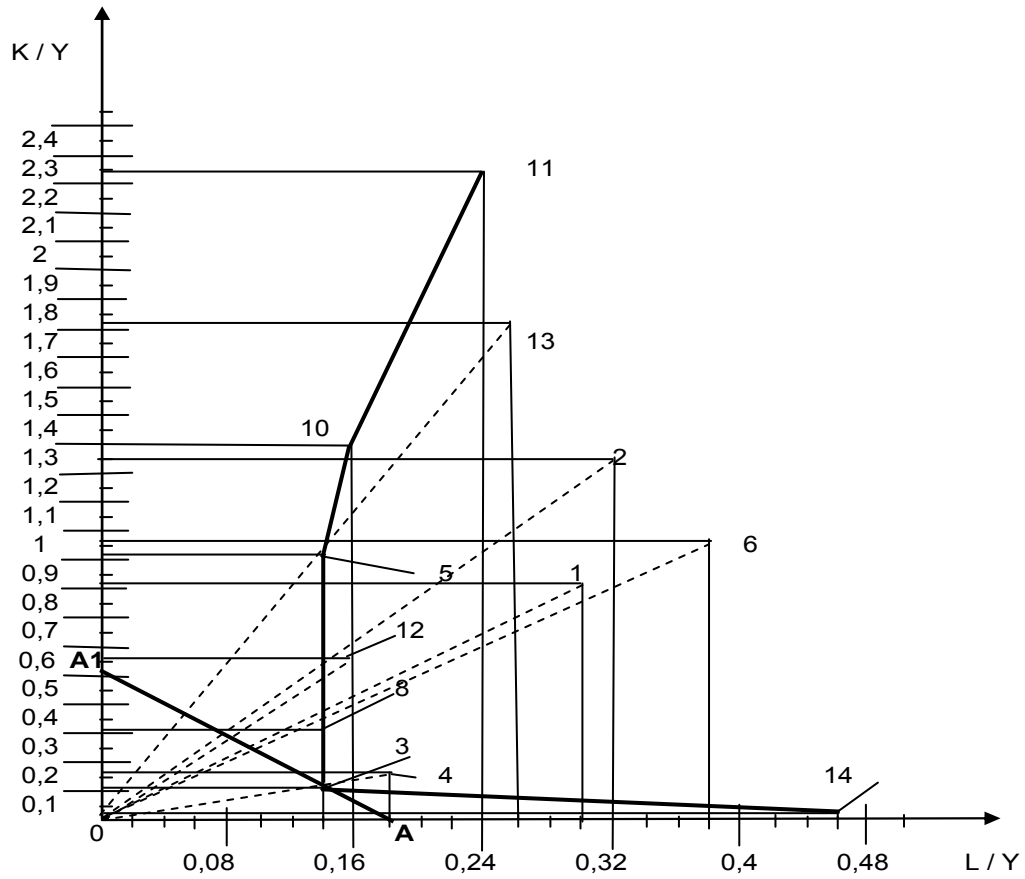

Рис. 1. Аналіз ефективності машинобудівних підприємств Вінницької області у 2014 році

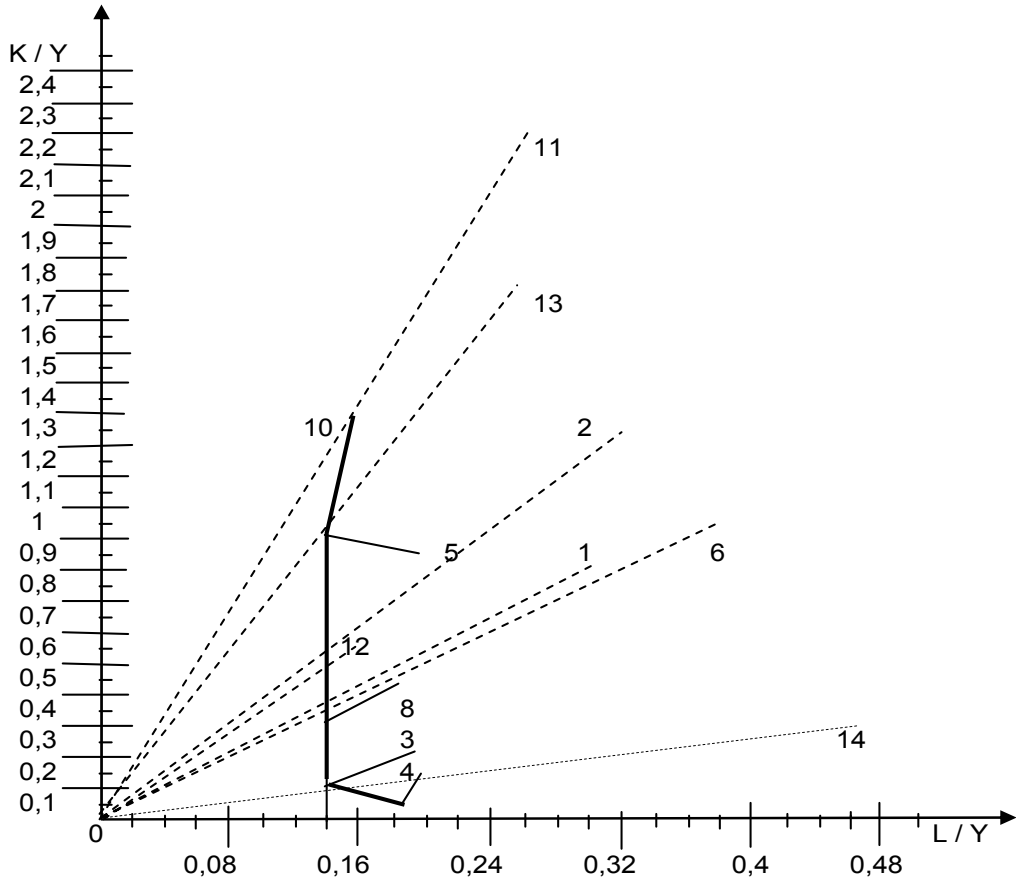

Рис. 2. Скоригована лінія ефективності машинобудівних підприємств Вінницької області у 2014 році

Висновки. На основі даних про діяльність 14 машинобудівних підприємств Вінницької області з виробництва машин і устаткування, не введених в інші угруповання, проведено коригування їх позицій та визначена середня мотиваційна норма прибутку. Подальшими дослідженнями є розробка четвертого етапу – визначення додаткового обсягу реалізації від корегування позицій підприємств та п'ятого – оцінка мотивації зростання обсягу реалізації внаслідок змін показників економічної діяльності.

Література

1. V.K. Wiscusi, J.M. Vernon, J.E. Harrington, Economics of Regulation and Antitrust, 3rd Edition. Cambridge: MIT Press. 2000. P. 363
2. M.J. Farrell, The Measurement of Productive Efficiency, Journal of Royal Statistical Society. 1957. Series A, CXX. Part 3. P. 253–290.

Надійшла 17.08.2015; рецензент: д. е. н. Афонін А. С.